

UKM 07/20 Alkohol og rus

Når snakket du sist om alkohol og andre rusmidler i kirkelig sammenheng? Møter kirken ungdom med skam eller åpenhet? Myter eller fakta? Fordømmelse eller hjelp til å reflektere rundt egne valg? I denne saken vil vi reflektere rundt hvordan kirken kan bidra til at flere unge får et bevisst forhold til alkohol og andre rusmidler.

Et aktuelt tema

Alkohol og rusbruk har nylig vært tema på flere ungdomsting. Oslo ungdomsting mente at det er viktig med forebygging og «å skape trygge rom hvor ungdom kan stille spørsmål og omgås på en rusfri arena». I tillegg pekte de på at rusmidler bør være tema i ledertreningen og at ledere bør få retningslinjer om bruk av alkohol og annen rus.

Saken til Borg ungdomsting vektla også bevisstgjøring av ungdom og ledere: «(Vi) ønsket en dialog angående alkohol på eller etter kirkelige arrangementer, og på hvordan vi snakker med ungdommene våre om alkoholkonsum, måtehold og totalavhold. Samtidig tenker vi det er vesentlig å møte ungdommene med en ikke-dømmende holdning og medmenneskelighet.»

Ungdom og rus

I løpet av de 20 siste årene har det vært en tydelig nedgang i ungdoms alkoholbruk. Ifølge Ungdata sier 87% av elever på ungdomstrinnet at de ikke har drukket seg tydelig beruset (fulle) i løpet av det siste året, mens 42% av elever på videregående sier de har vært fulle. Når ungdom drikker alkohol, øker risikoen for å bli utsatt for ulykker, utøve eller bli utsatt for vold og ha sex man angrer på eller dele bilder man angrer på. Jo tidligere man begynner å bruke rusmidler, jo mer utsatt er man for negative konsekvenser senere i livet, som f.eks. dårlig psykisk og fysisk helse, rusavhengighet, og arbeidsledighet. Andre negative konsekvenser av alkoholbruk, slik som skader, trafikkulykker, vold, sykdom, jobbfravær bidrar dessuten til store kostnader for hele samfunnet.

Cannabis (også kjent som hasj og marijuana), er det mest utbredte illegale rusmiddelet i verden. I Norge er det relativt lavt bruk av cannabis blant ungdommer sammenlignet med andre europeiske land. Samtidig har det vært en svak økning de siste årene. Blant 16-24-åringer sier 12 prosent at de har brukt cannabis siste året. De som starter med cannabis i ung alder og bruker høye doser, har større risiko for helseskader (som f.eks. akutt psykose og nedsatt evne til å lære, for å nevne noen), samt langsiktige skader (inkludert utvikling av psykisk lidelse og avhengighet).

Drikkepress

I norsk kultur er det i stor grad akseptert at unge mennesker drikker alkohol og drikker seg fulle, selv før man fyller 18 år. Hvorfor drikker vi som vi gjør? På hvilken måte lar vi oss påvirke av andres holdninger og forventninger, enten det kommer til uttrykk gjennom uttalt drikkepress eller indirekte gjennom språk i popkultur, russelåter, osv.?

For mange kan det å takke nei, eller være avholds gjøre at man føler seg utenfor. En undersøkelse fra Blå Kors viser at 3 av 10 unge voksne opplever det som ubehagelig å takke nei til alkohol, og 1 av 5 sier heller ufrivillig ja til alkohol enn å forklare hvorfor de ikke drikker.



Fra vann til vin

I Johannes 2:1-11 står det om Jesus som gjorde vann til vin. I kirkelige sammenhenger har det vært store endringer over de siste tiårene når det gjelder bruk av alkohol. En nylig undersøkelse fra Avisen Dagen, viser til at andelen «aktive kristne» som er avholds antakelig har blitt halvert siden 80-tallet. Samtidig viste undersøkelsen at det i aldersgruppen 18-24 år er ca 60 % som aldri drikker, i motsetning til de andre aldersgruppene hvor om lag 30 % oppgir at de er avholds. En undersøkelse i regi av Blå Kors i 2012 viste at kristen ungdom debuterer med alkohol senere enn annen ungdom, men flertallet drikker alkohol før de fyller 18 år. De to undersøkelsene kan ikke sammenlignes direkte, men det er interessant å reflektere over hvordan drikkevaner i kristne miljø har endret seg.

I forbindelse med endringer i alkoholkulturen i kristne miljø, er det verdt å stille seg spørsmål om hvordan man kan forebygge at man også i kristne miljø kan kjenne på drikkepress. Som leder for ungdom og konfirmanter blir man et forbilde og egne holdninger vil kunne påvirke ungdommers møte med alkohol og andre rusmidler. Det kan være nyttig å diskutere hvordan man forholder seg til alkohol og hending på steder med alkoholserving, særlig under og etter arrangementer i kirkelig regi. Hva bør voksne ledere tenke gjennom? Og hva er det viktig at ungdomsledere er bevisst på?

Kirkas muligheter og utfordringer

Kirka gjør allerede et stort og viktig rusforebyggende arbeid. Det skjer blant annet gjennom at kirken og kirkelige organisasjoner skaper trygge, rusfrie møteplasser og miljø der barn og unge blir sett og hørt. Trygge oppvekstmiljø er en viktig beskyttende faktor, som kan beskytte mot negative utfall i livet, som f.eks. rusavhengighet, alvorlig psykisk og fysisk lidelse og fattigdom. Mange menigheter hjelper ungdom til å reflektere over egne valg og stå imot gruppepress. Mange steder skaper trygge arenaer for å diskutere alkohol og rusbruk, ved hjelp av lokale ressurspersoner eller ved å plukke og hente fra ferdige opplegg (som f.eks. www.suntogsant.no for konfirmanter eller www.velgselv.no for tweens/barn 9-13 år).

Samtidig er det stort forbedringspotensial i kirkas rusforebyggende arbeid. En undersøkelse fra Blå Kors i 2018 viste at under 40 % av de som jobber med tweens (barn på 9-13 år) i kirka har tatt opp temaene alkohol, rus og press. En av hovedgrunnene som oppgis er at lederne føler de har manglende kunnskap og ferdigheter om hvordan man skal ta opp temaet. Et annet dilemma blant ledere er usikkerhet på hvordan de kan være tydelig på hva som er norsk lov, samtidig som man forholder seg til realiteten at mange ungdommer drikker før 18 år og at noen bruker ulovlige rusmidler.





Utfordrings spørsmål

- Hvordan forholder vi oss som kirke til alkoholbruk blant ungdom?
- Hvordan forholder vi oss som kirke til bruk av andre rusmidler blant ungdom?
- Har du noen gang kjent på drikkepress? I kristne miljø eller andre miljøer?
- Hvordan kan drikkepress oppstå i kirkelige miljø?
- Hva bør kristne ledere være bevisst på når det gjelder alkohol og rus?
- Hvilke tabuer rundt alkohol og rus bør det snakkes mer om?
- Det er ulovlig å selge, skjenke eller utlevere alkohol til unge under 18 år, og å bruke, besitte eller selge ulovlige rusmidler. Når man snakker med ungdom – hvordan kan man forholde seg til dette og samtidig være realistisk i møte med unges alkohol- og rusbruk?
- 2-3 barn i hver klasse vokser opp med foreldre som bruker alkohol eller rus på en problematisk måte. Hva kan kirken gjøre for å inkludere, støtte og hjelpe dem?
- Er det noen særlige hensyn man bør ta når man tar opp temaene alkohol og rus med minoritetsbefolkning, som for eksempel samiske miljø?

Kilder: blakors.no, rustelefonen.no, helsenorge.no/rus-og-avhengighet/, juvente.no, ungdata.no.

